

Annales

Instituti

Archaeologici

XIII - 2017

Godišnjak

*Instituta za
arheologiju*

Nakladnik/Publisher

INSTITUT ZA ARHEOLOGIJU
INSTITUTE OF ARCHAEOLOGY

Adresa uredništva/Editor's office address

Institut za arheologiju/Institute of Archaeology
HR-10000 Zagreb, Ulica Ljudevita Gaja 32
Telefon/phone 385 (0) 1 6150250
fax 385 (0) 1 6055806
e-mail: iarh@iarh.hr
http://www.iarh.hr

Glavni i odgovorni urednik/Editor in chief

Marko Dizdar

Izvršne urednice/Desk editors

Andreja Kudelić
Marina Ugarković

Tehničke urednice/Technical editors

Andreja Kudelić
Marina Ugarković

Uredništvo/Editorial board

Katarina Botić, Siniša Krznar, Ivana Ožanić Roguljić, Ana Konestra, Andreja Kudelić, Asja Tonc,
Marina Ugarković

Izdavački savjet/Editorial committee

Vlasta Begović, Marko Dizdar, Dunja Glogović, Snježana Karavanić, Goranka Lipovac Vrkljan, Branka Migotti, Kornelija Michreiter, Ante Rendić Miočević, Tajana Sekelj Ivančan, Tihomila Težak Gregl, Željko Tomičić, Ante Uglešić

Lektura/Language editor

Renata Draženović (hrvatski jezik/Croatian)

Dizajn/Design

REBER DESIGN

Korektura/Proofreaders

Andreja Kudelić
Marina Ugarković
Katarina Botić

Računalni slog/Layout

Hrvoje Jambrek

©Institute of archaeology, Zagreb 2017.

Annales Instituti Archaeologici uključeni su u indeks/
Annales Instituti Archaeologici are included in the index:
Clarivate Analytics services - Emerging Sources Citation Index

Ovaj rad licenciran je pod Creative Commons Attribution By 4.0 međunarodnom licencom /
This work is licenced under a Creative Commons Attribution By 4.0 International Licence

SADRŽAJ

Arheološka istraživanja

- 9 **Marko Dizdar
Anita Rapan Papeša
Andrea Rimpf**
- Rezultati zaštitnih istraživanja kasnoavarodobnoga groblja Šarengrad – Klopere
- 19 **Daria Ložnjak Dizdar
Marko Dizdar**
- Sotin – Srednje polje i Dunavska ulica – istraživanja višeslojnih nalazišta u Podunavlju 2016.
- 26 **Daria Ložnjak Dizdar
Marko Dizdar**
- Arheološka istraživanja u Sotinu i Vinkovačkim Banovcima 2016. godine
- 34 **Katarina Botić**
- Bršadin, Pašnjak pod selom – rezultati arheoloških istraživanja 2016. godine
- 40 **Tomislav Hršak
Tino Leleković
Marko Dizdar**
- Rezultati istraživanja nalazišta Batina – Sredno 2016. godine
- 46 **Kornelija Minichreiter**
- Slavonski Brod, Galovo, arheološka istraživanja 2016.
- 50 **Saša Kovačević**
- Nova Bukovica – Sjenjak 2016.
- 54 **Marko Dizdar**
- Rezultati istraživanja groblja latenske kulture Zvonimirovo – Veliko polje u 2016. godini
- 57 **Daria Ložnjak Dizdar
Marija Mihaljević
Marko Dizdar
Mario Gavranović**
- Dolina – Babine Grede – istraživanje kasnobrončanodobnoga naselja u Posavini 2016. godine
- 64 **Tatjana Tkalčec
Siniša Krznar**
- Druga sezona arheoloških istraživanja kasnosrednjovjekovnog arheološkog kompleksa Grubišno Polje – Šuma Obrovi

CONTENTS

Archaeological Excavations

- 9 **Marko Dizdar
Anita Rapan Papeša
Andrea Rimpf**
- Results of the rescue excavation on the Late Avar cemetery on the site Šarengrad – Klopere*
- 19 **Daria Ložnjak Dizdar
Marko Dizdar**
- Sotin – Srednje polje and Dunavska street – Research of multilayer sites in the Danube Region in 2016*
- 26 **Daria Ložnjak Dizdar
Marko Dizdar**
- Archaeological research in Sotin and Vinkovački Banovci 2016*
- 34 **Katarina Botić**
- Bršadin, Pašnjak pod selom – results of the archaeological excavations in 2016*
- 40 **Tomislav Hršak
Tino Leleković
Marko Dizdar**
- Research results of the Batina – Sredno site in 2016*
- 46 **Kornelija Minichreiter**
- Slavonski Brod, Galovo, Archaeological Research 2016*
- 50 **Saša Kovačević**
- Nova Bukovica – Sjenjak 2016.*
- 54 **Marko Dizdar**
- Research results of the La Tène culture cemetery at Zvonimirovo – Veliko polje in 2016*
- 57 **Daria Ložnjak Dizdar
Marija Mihaljević
Marko Dizdar
Mario Gavranović**
- Dolina – Babine Grede – Research of the Late Bronze Age settlement in Posavina in 2016*
- 64 **Tatjana Tkalčec
Siniša Krznar**
- Second season of archaeological excavations of late medieval complex at Grubišno Polje – Šuma Obrovi site*

<p>73 Tajana Sekelj Ivančan
Ivan Valent</p> <p>Ostaci talioničke radionice na lokalitetu Hlebine – Velike Hlebine</p>	<p>73 Tajana Sekelj Ivančan
Ivan Valent</p> <p><i>The remains of the smelting workshops at the Hlebine – Velike Hlebine site</i></p>
77 Siniša Krznar Rezultati istraživanja lokaliteta Torčec – Cirkvišće 2016. godine	77 Siniša Krznar <i>Research results from Torčec – Cirkvišće site in 2016</i>
<p>82 Hrvoje Kalafatić
Mateja Hulina</p> <p>Zaštitna istraživanja srednjovjekovnog lokaliteta Kutina – Sečevine Okoli</p>	<p>82 Hrvoje Kalafatić
Mateja Hulina</p> <p><i>Rescue excavations of medieval site Kutina – Sečevine Okoli</i></p>
<p>84 Snježana Karavanić
Andreja Kudelić</p> <p>Kalnik-Igrišće – rezultati arheoloških iskopavanja u 2016. godini</p>	<p>84 Snježana Karavanić
Andreja Kudelić</p> <p><i>Kalnik-Igrišće – results of archaeological excavations in 2016</i></p>
<p>88 Andreja Kudelić
Filomena Sirovica</p> <p>Arheološka iskopavanja na nalazištu Kurilovec – Belinščica</p>	<p>88 Andreja Kudelić
Filomena Sirovica</p> <p><i>Archaeological excavations at the Kurilovec – Belinščica site</i></p>
92 Tatjana Tkalčec Burg Vrbovec u Klenovcu Humskom – nastavak arheološko-konzervatorskih radova na kuli u 2016.	92 Tatjana Tkalčec <i>Castle Vrbovec in Klenovec Humski – continuation of archaeological and conservation works on the keep in 2016</i>
<p>97 Bartul Šiljeg
Ana Konestra
Gaetano Beničić
Enrico Cirelli</p> <p>Stancija Blek (Tar), istraživanja 2016. godine – utvrđivanje najranije faze kompleksa</p>	<p>97 Bartul Šiljeg
Ana Konestra
Gaetano Beničić
Enrico Cirelli</p> <p><i>Excavations at Stancija Blek (Tar) in 2016 – establishing the earliest phases of the complex</i></p>
<p>103 Ana Konestra
Nera Šegvić
Paula Androić Gračanin
Ranko Starac</p> <p>Arheološka topografija otoka Raba: geofizička, sondažna i topografska istraživanja u 2016. godine</p>	<p>103 Ana Konestra
Nera Šegvić
Paula Androić Gračanin
Ranko Starac</p> <p><i>Archaeological topography of the island of Rab: geophysics, trial excavations and topographic research in 2016</i></p>
<p>111 Kristina Jelinčić Vučković
Emmanuel Botte
Audrey Bertrand</p> <p>Arheološko istraživanje na lokalitetu Novo Selo Bunje na otoku Braču, 2016. godine</p>	<p>111 Kristina Jelinčić Vučković
Emmanuel Botte
Audrey Bertrand</p> <p><i>Archaeological excavation on the Novo Selo Bunje site on the island of Brač, 2016</i></p>
<p>117 Marina Ugarković
Ivančica Schrunk
Vlasta Begović
Marinko Petrić</p> <p>Arheološka istraživanja rimske vile u uvali Soline na otoku Sveti Klement (Pakleni otoci, Hvar), lipanj 2016. godine</p>	<p>117 Marina Ugarković
Ivančica Schrunk
Vlasta Begović
Marinko Petrić</p> <p><i>Archaeological research of a Roman villa in Soline Bay on the island of St. Clement (Pakleni Islands, Hvar) in June 2016</i></p>

Terenski pregledi

123 **Marko Dizdar**
Hrvoje Vulić

Terenski pregled i probna iskopavanja na izgradnji dijela istočne obilaznice Vinkovaca

126 **Hrvoje Kalafatić**
Bartul Šiljeg

Terenski pregled na prostoru općina Belišće, Marijanci i Donji Miholjac u 2016. godini

133 **Zorko Marković**
Katarina Botić

Rezultati terenskog pregleda općina Našice i Podgorač 2016. godine

141 **Katarina Botić**

Preliminarni rezultati geofizičkih istraživanja i geoloških uzorkovanja na lokalitetima istočne Slavonije 2016. godine

152 **Tatjana Tkalčec**

Terenski pregled općine Grubišno Polje u 2016. godini

160 **Goranka Lipovac Vrkljan**
Ana Konestra

Terenski pregledi na području Podvelebita i Gacke (Grad Senj, Lukovo, Otočac)

163 **Goranka Lipovac Vrkljan**
Ana Konestra
Mato Ilkić
Fabian Welc
Radosław Mieszkowski

Terenske aktivnosti projekta RED u 2016. godini: geofizička istraživanja i terenski pregledi

Field Surveys

123 **Marko Dizdar**
Hrvoje Vulić

Field survey and trial excavations during the construction of the Vinkovci bypass route

126 **Hrvoje Kalafatić**
Bartul Šiljeg

Field survey on the territory of Belišće, Marijanci and Donji Miholjac municipalities in 2016

133 **Zorko Marković**
Katarina Botić

Results of a field survey of Našice and Podgorač municipalities in 2016

141 **Katarina Botić**

Preliminary results of geophysical research and geological sampling of eastern Slavonian sites in 2016

152 **Tatjana Tkalčec**

Field Survey of the Municipality of Grubišno Polje in 2016

160 **Goranka Lipovac Vrkljan**
Ana Konestra

Field survey in the areas of sub-Velebit Coast and Gacka (Senj, Lukovo, Otočac)

163 **Goranka Lipovac Vrkljan**
Ana Konestra
Mato Ilkić
Fabian Welc
Radosław Mieszkowski

Project RED's field activities in 2016: geophysical and field surveys

Zračna arheologija

168 Bartul Šiljeg
Hrvoje Kalafatić

Zračno rekognosciranje u istočnoj Slavoniji 2016. godine

Aerial archaeology

168 Bartul Šiljeg
Hrvoje Kalafatić

Aerial reconnaissance in eastern Slavonia in 2016

Bioarheologija

175 Jadranka Boljunčić

Dodatni rezultati istraživanja arheoloških ljudskih ostataka s dvaju nalazišta u sjevernoj i istočnoj Hrvatskoj na planu primjene računalne tomografije (CT-a)

Bioarchaeology

175 Jadranka Boljunčić

Additional research results on archaeological human remains from two sites from Northern and Eastern Croatia in terms of the application of computed tomography (CT)

Ostala znanstvena djelatnost Instituta za arheologiju

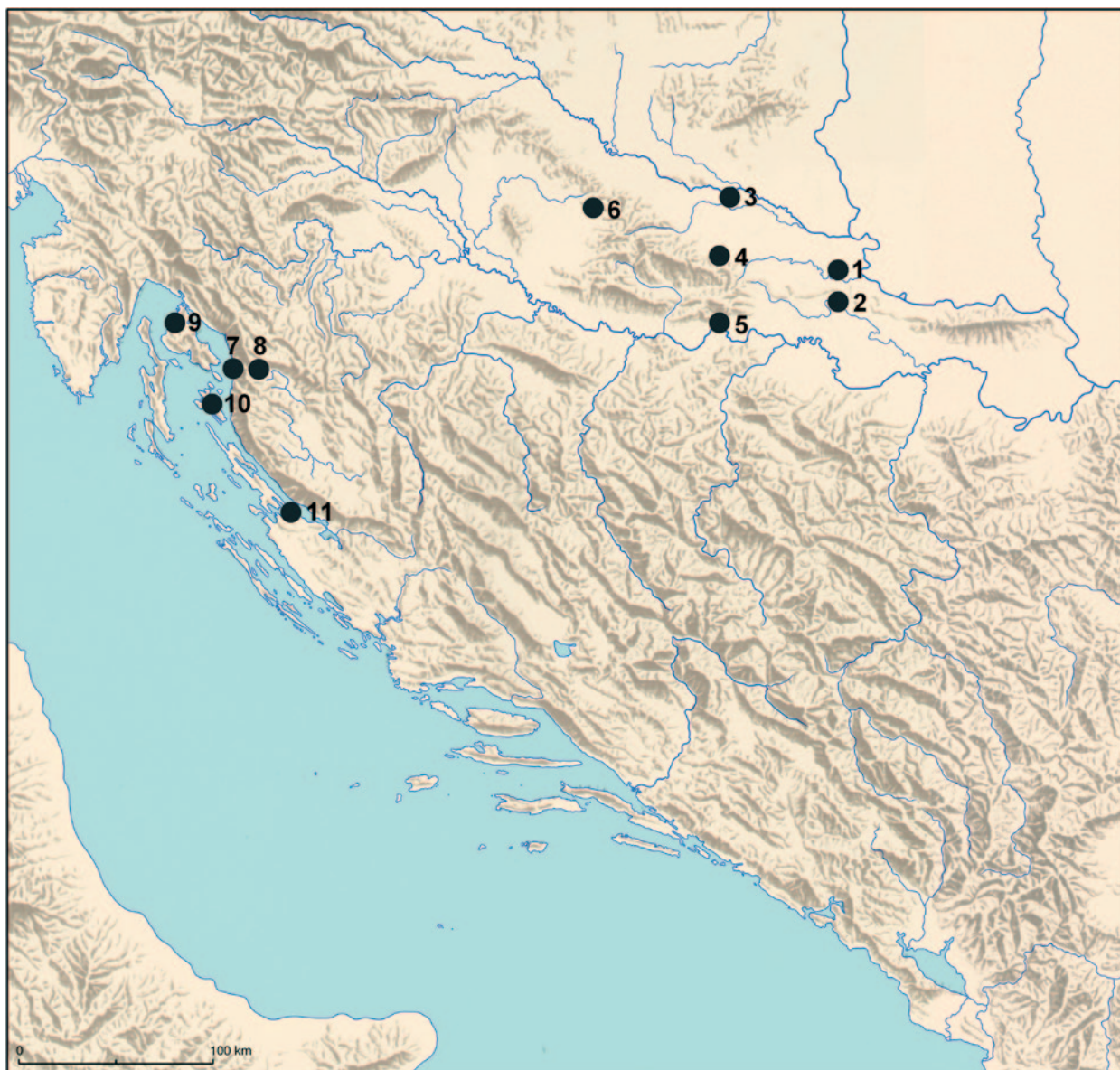
182-190

Additional scientific activity of the Institute

182-190

Terenski pregledi

Field Surveys

1. Bršadin – Pašnjak pod selom; Marinci – Segetac
2. Obilaznica Vinkovaca; Vinkovci – Sopot; Vinkovci – Blato
3. Područje južno od Donjeg Miholjca
4. Područje općina Našice i Podgorač
5. Slavonski Brod – Galovo; Sovsko jezero
6. Općina Grubišno Polje
7. Grad Senj i Lukovo
8. Otočac
9. otok Krk
10. otok Rab
11. Rtin – uvala Plemići

Rezultati terenskog pregleda općina Našice i Podgorač 2016. godine

Results of a field survey of Našice and Podgorač municipalities in 2016

Zorko Marković
Katarina Botić

Primijeno/Received: 31. 03. 2017.
Prihvaćeno/Accepted: 15. 04. 2017.

Institut za arheologiju, u suradnji sa Zavičajnim muzejom Našice, proveo je terenski pregled dijelova općina Našice i Podgorač (k.o. Vukojevci, k.o. Stipanovci i k.o. Podgorač) od 14. do 18. ožujka 2016. godine. Terenski pregled obavljen je u sklopu projekta „Strategic use of landscape“ (IP-11-2013-3700) financiranog od strane Hrvatske zaklade za znanost. Pronađeno je više položaja koji se prema pokretnoj građi mogu datirati u vrijeme od neolitika do novoga vijeka.

Ključne riječi: Našice, terenski pregled, općine Našice i Podgorač, prapovijest, srednji vijek, novi vijek
Key words: Našice, field survey, Našice and Podgorač municipalities, Prehistory, Middle Ages, Modern Age

Institut za arheologiju, u suradnji sa Zavičajnim muzejom Našice, proveo je terenski pregled dijelova općina Našice i Podgorač (k.o. Vukojevci, k.o. Stipanovci i k.o. Podgorač) od 14. do 18. ožujka 2016. godine. Terenski pregled obavljen je u sklopu projekta „Strategic use of landscape“ (IP-11-2013-3700) financiranog od strane Hrvatske zaklade za znanost, a pod vodstvom dr. sc. Zorka Markovića.¹

Terenski pregled proveden je na području istočno od groblja u Vukojevcima te na južnoj i sjevernoj strani puta koji vodi za Stipanovce (k.o. Vukojevci). Na prostoru k.o. Stipanovci pregledane su parcele južno od istočnog dijela sela (južno i jugozapadno od škole) te parcele na sjevernim padinama Žukovačke planine, tj. parcele između dva potoka. Na prostoru k.o. Podgorač pregledana je velika parcela s istočne strane puta koji od stare ciglane na istočnom dijelu Podgorača skreće prema sjeveru. Tijekom terenskog pregleda ustanovljeno je postojanje lokaliteta na pozicijama Vukojevci – Antolovo brdo 1–3, Vukojevci – Antolovo brdo/Zmajevac, Vukojevci – Donje Orašje 1–2, Stipanovci – Planina 1–2 i Podgorač – Gabrik III. Na još nekoliko katastarskih čestica pronađena je manja količina prapovijesne ili neolitičke keramike te srednjo-

vjekovni ulomci, pa se mogu očekivati i drugi lokaliteti jer se dio parcela nije mogao obići radi već uznapredovalih usjeva. To se posebno odnosi na prostor Donjeg Orašja, ali je situacija na prostoru južno od Stipanovaca bila slična.

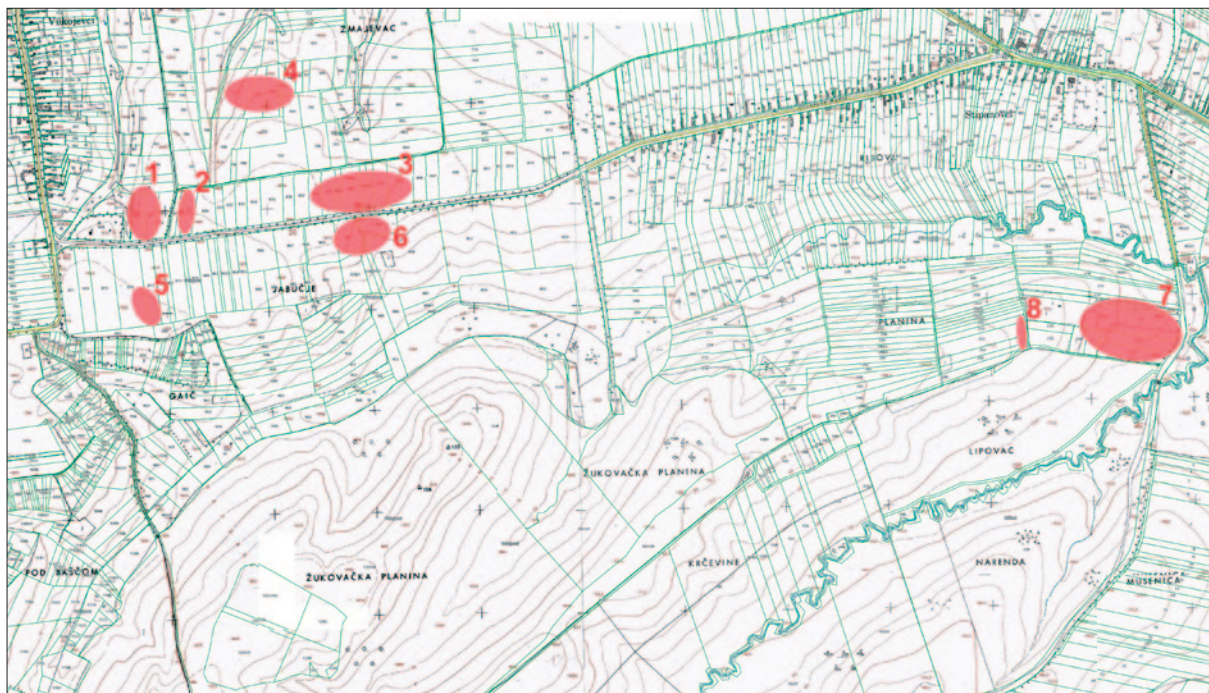
VUKOJEVCI – ANTOLOVO BRDO 1 (karta 1: 1)

Položaj Vukojevci – Antolovo brdo 1 nalazi se na parcelama istočno od groblja u Vukojevcima. Prema groblju teren se lagano spušta dok je prema istoku, sjeveru i jugu otvoren ravan prostor. Današnji put prolazi južno od položaja, a najveća koncentracija nalaza upravo je na dijelu prema putu. Prema pokretnoj građi najviše je nalaza kasnobrončanodobne keramike, zatim nešto neolitičkih ulomaka (kasna sopotska kultura) i kasnoneolitičke/eneolitičke keramike. Prisutni su i nalazi novovjekovne keramike na gotovo svim parcelama.

VUKOJEVCI – ANTOLOVO BRDO 2 (karta 1: 2)

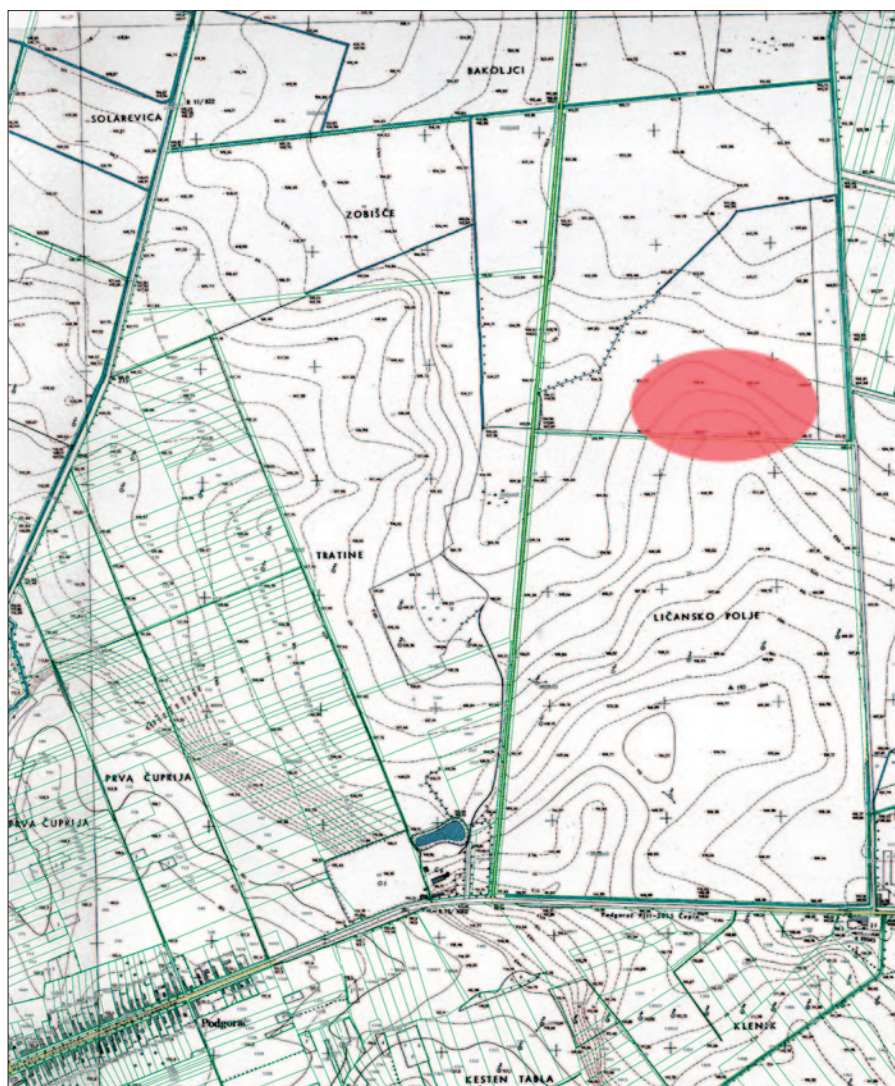
Položaj Vukojevci – Antolovo brdo 2 nalazi se oko 50 m istočno od položaja Vukojevci – Antolovo brdo 1. Danas ova dva položaja razdvaja put, ali se radi o istom uzvišenju koje je na jugu omeđeno putom Vukojevci – Stipanovci. U dublje zaoranoj brazdi na jednoj od čestica pronađeni su nalazi starčevačke kulture. Na širem prostoru pronađena je i keramika kasnog neolitika, kasnog eneolitika/početka brončanog doba te novovjekovna keramika. Najveća koncentracija nalaza također je bila u južnim dijelovima čestica osim već spomenute starčevačke keramike koja se nalazila nešto sjevernije.

¹ U terenskom pregledu sudjelovale su Katarina Botić, znanstvena novakinja iz Instituta za arheologiju (zamjenica voditelja terenskog pregleda) i dr. sc. Kornelija Minichreiter (znanstvena savjetnica u miru). Terenski pregled proveden je temeljem Rješenja Ministarstva kulture, Uprave za zaštitu kulturne baštine, Konzervatorskog odjela u Osijeku (Klasa: UP/I-612-08/16-08/0072, Urbroj: 532-04-02-05/01-16-04 od 14. ožujka 2016. godine).

Karta 1 Položaji nalazišta. 1 Vukojevci – Antolovo brdo 1; 2 Vukojevci – Antolovo brdo 2; 3 Vukojevci – Antolovo brdo 3; 4 Vukojevci – Antolovo brdo/Zmajevac; 5 Vukojevci – Donje Orašje 1; 6 Vukojevci – Donje Orašje 2; 7 Stipanovci – Planina 1; 8 Stipanovci – Planina 2

Map 1 Site positions. 1 Vukojevci – Antolovo brdo 1; 2 Vukojevci – Antolovo brdo 2; 3 Vukojevci – Antolovo brdo 3; 4 Vukojevci – Antolovo brdo/Zmajevac; 5 Vukojevci – Donje Orašje 1; 6 Vukojevci – Donje Orašje 2; 7 Stipanovci – Planina 1; 8 Stipanovci – Planina 2

Karta 2 Položaj nalazišta Podgorac – Gabrik III

Map 2 Position of Podgorac – Gabrik III site

VUKOJEVCI – ANTOLOVO BRDO 3 (karta 1: 3; sl. 1)

Položaj Vukojevci – Antolovo brdo 3 nalazi se oko 300 m istočno od položaja Vukojevci – Antolovo brdo 2, u smjeru Stipanovaca. Ovaj lokalitet obuhvaća više čestica. Gustoća nalaza najveća je na srednjem i južnijem dijelu parcela i više na zapadnim česticama. Nalazi pripadaju kraju eneolitika i početku brončanog doba (vinkovačka kultura), kasnom brončanom dobu, a manjim dijelom kasnom srednjem i novom vijeku. Nalazi kasnijeg vremena grupirani su na južnom dijelu čestica koje se nalaze preko puta položaja Vukojevci – Donje Orašje 2, tj. uz sam put prema Stipanovcima. Lokalitet obuhvaća površinu od oko 250 m istok–zapad i oko 70 m sjever–jug. Na granici između dviju čestica pronađena je veća količina keramike. Pronađena je i jedna tamnoplava staklena perla.

VUKOJEVCI – ANTOLOVO BRDO/ZMAJEVAC (karta 1: 4; sl. 2)

Položaj Vukojevci – Antolovo brdo/Zmajevac nalazi se oko 200 m sjeveroistočno od položaja Vukojevci – Antolovo brdo 1 i 2 te oko 200 m sjeverozapadno od položaja Vukojevci – Antolovo brdo 3. Lokalitet se smjestio na blagoj padini koja omogućuje dobru preglednost širokog prostora u svim smjerovima. Nalazi se rasprostiru na površini od oko 150 m istok – zapad i oko 60 m sjever – jug. Najveća gustoća nalaza pokriva srednje i južne dijelove čestica, a radi se o prapovijesnim nalazima kostolačke kulture (izdvaja se tunelasta ručnica i ulomak s ubadanjem u dva reda). Prikupljeno je i nešto neolitičke i novovjekovne građe te većih ulomaka žrnjeva.

Kostolačku kulturu izvio je 1953. godine V. Miložić. Obuhvaćala je velik prostor Karpatske kotline i Balkana (Mađarska, Slovačka, sjeverna Bosna, Slavonija, središnja i istočna Srbija, Vojvodina, Rumunjska), tj. slično područje kao i badenska kultura, osim Poljske i Austrije. Ovom kulturom bavili su se A. Benac (1962), N. Tasić (1979) te S. Dimitrijević (1979a) i J. Balen (2010). I. Stapelfeldt 1997. dijeli ovu kulturu na 3 stupnja, kako je već ranije napravio B. Brukner (1974) prema slojevima Gomolave u Srijemu. Kostolačka kultura može se datirati od oko 3100. do 2900/2800. pr. Kr. Danas je poznato oko 50 lokaliteta ove kulture u istočnoj Hrvatskoj. Važni su lokaliteti Vukovar – Lijeva bara, Vučedol, Franjevac, Carić, Grabovac kod Đakova. Neki autori su se priklonili tezi o nastanku ove kulture na Balkanu (Nikolić 2000) s porijeklom u Coţofeni kulturi dok se još pretežno smatra da se ova kultura razvija iz badenske (Balen 2010: 86–89).

Na prostoru oko Našica još su poznata samo dva lokaliteta kostolačke kulture: Razbojište – Polje (Široko jutro) i Kršinci – Okruglice. Prvi se nalazi jugoistočno od Podgorača, a drugi južno od Stipanovaca blizu sela Kršinci.

VUKOJEVCI – DONJE ORAŠJE 1 (karta 1: 5; sl. 3)

Položaj Vukojevci – Donje Orašje 1 nalazi se oko 150 m južno od položaja Vukojevci – Antolovo brdo 1 i oko 500 m jugozapadno od kostolačkog lokaliteta Vukojevci – Antolovo brdo/Zmajevac. Nalazi su koncentrirani na južni dio čestice (više ih je prema zapadu) i radi se najviše o nalazima badenske kulture (posebno se izdvaja ulomak s mrežastim ukrasom i mala posuda) te nešto

Sl. 1 Nalazi eneolitičke keramike/ranobrončanodobne vinkovačke kulture, kasnobrončanodobne, kasnosrednjovjekovne i novovjekovne keramike (izradila: K. Botić, snimila: D. Podunavac)

Fig. 1 *Enolithic/early Bronze Age Vinkovci culture finds, late Bronze Age, late medieval and early modern period pottery (made by: K. Botić, photo: D. Podunavac)*

Sl. 2 Ulomci eneolitičke kostolačke i novovjekovne keramike (izradila: K. Botić, snimila: D. Podunavac)

Fig. 2 Fragments of Eneolithic Kostolac culture and early modern period pottery (made by: K. Botić, photo: D. Podunavac)

novovjekovnih nalaza uključujući i dio keramičke lule. Lokalitet se nalazi na južnom rubu platoa koji se spušta prema klanacu, tj. jednom od potoka koji se kod Stipanovaca priključuje potoku Breznici. Klanac s južne strane zatvara Žukovačka planina.

Badenska je kultura rasprostranjena u Austriji, Moravskoj, Češkoj, južnoj Slovačkoj, dijelom i u južnoj Poljskoj, Mađarskoj, Vojvodini, sjevernoj Srbiji te Slavoniji. Više je teza o porijeklu ove kulture, od autohtone, nordijske, jugoistočne do stepske. Boleraz faza ove kulture je povezana s Černavoda III kulturom iz donjeg Podunavlja i obale Crnog mora te se može datirati od oko 3600. do 3300. pr. Kr., tj. nakon horizonta Retz–Gajary kulture, a prije horizonta klasične badenske kulture koja je povezana s jugoistočnim impulsima (Marković 1994; Balen 2010). U novije vrijeme je N. Kalicz (2001) postavio tezu o još jednoj, tzv. protoboleraz fazi. Najviše se ovom kulturom kod nas bavio S. Dimitrijević (1962; 1979b), a nadovezao se uglavnom na rad R. R. Schmidta te V. Milojčića (1949). U novije vrijeme J. Balen (2010) pridružila se raspravi. Danas je poznato oko 50 lokaliteta iz sjeveroistočne Hrvatske. Prema radiokarbonskim datumima, rana faza ili Boleraz (oko 3600.–3300. pr. Kr.) poznata je s lokaliteta Vučedol – Vinograd Streim, Josipovac Punitovački – Veliko polje i Josipovac – Gravinjak dok je klasična badenska kultura zastupljena datumima oko 3300.–2900. pr. Kr. (Štrosmajerovac, Vučedol – Vinograd Streim, Đakovački Selci – Kaznica, Josipovac – Gravinjak i Tomašanci – Palača) (Balen 2010).

Nositelji badenske kulture naseljavali su riječne terase ili izdanke brežuljaka. Tragovi lokalne badenske metalurgije pronađeni su na lokalitetima Štrosmajerovac i Okukalj kod Gornje Bebrine te naročito na lokalitetu Saloš kod Donje Vrbe gdje je pronađeno nekoliko peći s kalupima i posudama za lijevanje. Za ovu kulturu se smatra da je u njoj postojalo izdvajanje elita. Danas se ova kultura (s dokazima u apsolutnoj kronologiji) smatra kasnoeneolitičkom (Balen 2010), a ne ranoeneolitičkom kako su neki autori matrali (prije svega S. Dimitrijević).

Na našičkom prostoru do sad su poznata samo tri lokaliteta badenske kulture: AN 20 Velika Londžica – Malo Polje, Kršinci – Okruglica i AN 4 Našice – Velimirovac, Arenda 1. Najbliži lokalitet je Kršinci – Okruglica

dok se ostala dva nalaze zapadnije, tj. na komunikaciji koja je spajala sjevernu podravsku ravnicu s Požeškom kotlinom.

VUKOJEVCI – DONJE ORAŠJE 2 (karta 1: 6)

Položaj Vukojevci – Donje Orašje 2 nalazi se oko 500 m istočno od položaja Vukojevci – Donje Orašje 1, uz put koji povezuje Vukojevce i Stipanovce. Ovaj ga put dijeli od lokaliteta Vukojevci – Antolovo brdo 3. Lokalitet je smješten na blagoj padini koja se na istočnoj strani pretvara u livadu, a na zapadnoj strani padina je nešto strmija i početak je isturenijeg platoa. U podnožju lokaliteta, oko 300 m jugoistočno, danas se nalaze umjetna jezera.

Ovaj je lokalitet poznat od 2005. godine kad je na njivama Ivana Gorše i Mirka Lovoševića prikupljena veća količina nalaza u srednjem i donjem dijelu njiva koje dijeli poljski put.² Tom su prilikom u muzej doneseni nalazi starčevačke keramike, ulomak grafitirane latenske keramike s češljastim ukrasom, kasnosrednjovjekovna i gotička slikana keramika, ulomci turske keramike te novovjekovna keramika (njiva I. Gorše) i keramika slična starčevačkoj, sopotska keramika, kasnosrednjovjekovna i gotička slikana keramika te novovjekovna keramika (njiva M. Lovoševića). Ovogodišnjim terenskim pregledom ustanovljeno je da se njiva M. Lovoševića više ne obrađuje i pretvorena je u livadu, a njivu I. Gorše nije bilo moguće pregledati radi usjeva. Nešto nalaza kasnosrednjovjekovne i gotičke keramike prikupljeno je južno od njive I. Gorše.

STIPANOVCI – PLANINA 1 (karta 1: 7; sl. 4–5)

Položaj Stipanovci – Planina 1 nalazi se na jugoistočnom dijelu sela Stipanovci, na istočnom dijelu Žukovačke planine koji se terasasto spušta u nizinu. Lokalitet obuhvaća nizinu i prvo uzvišenje, a omeđen je pritocima Breznice sa sjeverne, južne i istočne strane. Današnja cesta prema Kršincima prolazi uz istočni najniži dio lokaliteta, a može se pretpostaviti postojanje i ranije komunikacije na istom mjestu. Lokalitet je zaštićen šumom s istočne strane te počecima povišenog platoa na kojem se istočnije smjestio Podgorač. Nalazi su rasprostranjeni oko 170 m smjerom sjever – jug i oko

2 Zahvaljujemo kolegici Jasni Jurković iz Zavičanog muzeja Našice na informacijama.

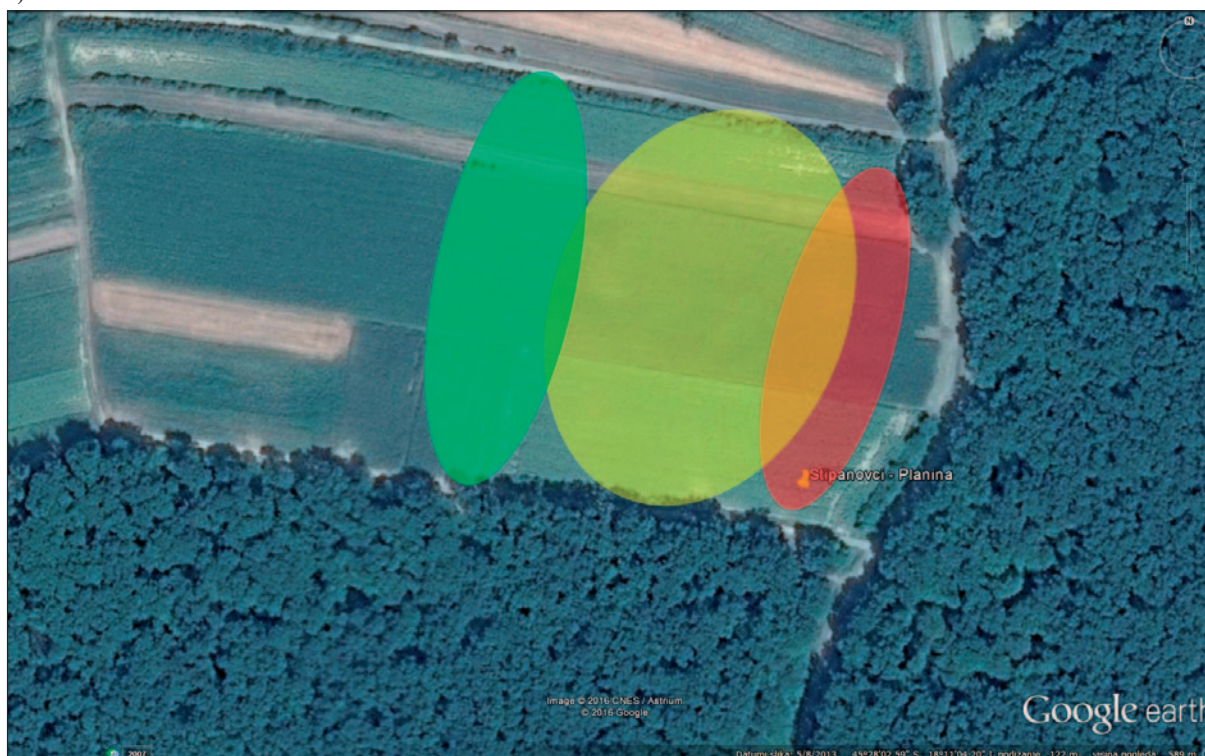
Sl. 3 Nalazi badenske kulture i novovjekovna keramika (izradila: K. Botić, snimila: D. Podunavac)

Fig. 3 *Baden culture and early modern period pottery (made by: K. Botić, photo: D. Podunavac)*

210 m smjerom istok – zapad, a najgušća koncentracija nalaza pronađena je na srednjem i istočnom dijelu. Ovaj lokalitet pokazao je prostorno jasno naznačena mjesta naseljavanja iz tri razdoblja: na najistočnijem i najnižem dijelu pronađena je kasnolatenska keramika, nešto zapadnije, ali još uvijek u nizinskom nešto povišenijem dijelu pronađena je velika količina kasne sopotske keramike i litike (kasnoneolitička/ranoeneolitička faza sopot IV), a na najzapadnijem dijelu, tj. na srednjem dijelu padine, pronađena je keramika ranobrončanodobne vinkovačke kulture. Na svim je česticama prikupljeno i nešto novovjekovnih nalaza.

STIPANOVCI – PLANINA 2 (karta 1: 8)

Položaj Stipanovci – Planina 2 nalazi se na uzvišenju, tj. na početku platoa koji nadvisuje položaj Stipanovci – Planina 1. Proteže se uz zapadni rubni dio oko puta koji ide od Stipanovaca prema jugu. Iako je danas to poljski put, moguće je da je ranije ovo bila važnija komunikacija. Nalazi pripadaju uglavnom kasnom srednjem vijeku, no nađena je i manja količina prapovijesne keramike i mikrolita. Prema koncentraciji nalaza nije jasno radi li se o mogućem lokalitetu ili je samo riječ o materijalu koji se nakupljao uz put tijekom vremena.

Sl. 4 Položaj Stipanovci – Planina 1, latenski nalazi (crveno), nalazi faze sopot IV (žuto), nalazi ranobrončanodobne vinkovačke kulture (zeleno) (izradila: K. Botić)

Fig. 4 *Stipanovci – Planina 1 site, late Iron age finds (red), Sopot IV phase finds (yellow), early Bronze Age Vinkovci culture (green) (made by: K. Botić)*

Sl. 5 Položaj Stipanovci – Planina 1, nalazi faze sopot IV, ranobrončanodobne vinkovačke kulture i kasnog latena (izradila: K. Botić, snimila: D. Podunavac)

Fig. 5 Stipanovci – Planina 1 site, phase Sopot IV, early Bronze Age Vinkovci culture and late Iron Age finds (made by: K. Botić, photo: D. Podunavac)

PODGORAČ – GABRIK III (karta 2; sl. 6)

Položaj Podgorač – Gabrik III uočen je još u prosincu 2015. g., a ovogodišnjim terenskim pregledom ustanovljeno je da se radi o uzvišenju smještenom s desne strane puta koji skreće lijevo od stare ciglane u Podgoraču, tj. puta koji se od ceste Podgorač – Osijek odvaja prema sjeveru. Na ovom su mjestu velike čestice koje obrađuje Hana d.o.o., a već se s puta vidi položaj. Istočno od ove čestice nalaze se prve kuće sela Bijela Loza. Terenskim pregledom uočeno je znatno oštećenje uzvišenja na kojem je teškom mehanizacijom pokušana nivelacija terena, ali se vjerojatno zbog kompaktnosti donjih slojeva naseljavanih kroz prapovijest to nije moglo do kraja izvršiti. Vjerojatno radi kompaktnosti slojeva na niveliranom se dijelu zadržava voda, iako se nalazi na najvišem dijelu

lokaliteta. Nalazi se rasprostiru na površini od oko 400 m istok – zapad i oko 300 m sjever – jug, a radi se uglavnom o kasnosrednjovjekovnim nalazima i gotičkoj slikanoj keramici dok je na najvišem dijelu lokaliteta najveća gustoća ranobrončanodobne vinkovačke kulture. Uz današnji put koji prolazi južnom stranom lokaliteta smjerom istok – zapad, a u profilu kanala, uočeni su tragovi zapečene zemlje. Vjerojatno se radi o podnicama kuća, ali nije jasno jesu li to prapovijesne ili kuće iz kasnijeg vremena. Prema velikoj koncentraciji nalaza kasnog srednjeg vijeka i prema satelitskim snimkama, može se zaključiti da se na ovom mjestu nalazilo selo.

Tijekom terenskog pregleda ustanovljeno je postojanje lokaliteta na pozicijama Vukojevci – Antolo-

Sl. 6 Podgorač – Gabrik III, ulomci ranobrončanodobne vinkovačke kulture i kasnog srednjeg vijeka uključujući i slikanu gotičku keramiku (izradila: K. Botić, snimila: D. Podunavac)

Fig. 6 Podgorač – Gabrik III, Early Bronze Age Vinkovci culture and late medieval finds including painted Gothic pottery (made by: K. Botić, photo: D. Podunavac)

vo brdo 1 (neolitik, tj. kasna sopotska kultura, kasno brončano doba, novi vijek), Vukojevci – Antolovo brdo 2 (starčevačka kultura, nalazi kasnog neolitika, kasnog eneolitika/početka brončanog doba te nalazi novog vijeka), Vukojevci – Antolovo brdo 3 (ranobrončanodobna vinkovačka kultura, kasnobrončanodobni i kasnosrednjovjekovni nalazi te novi vijek), Vukojevci – Antolovo brdo/Zmajevac (neolitik, kostolačka kultura, novi vijek), Vukojevci – Donje Orašje 1 (badenska kultura, novi vijek), Vukojevci – Donje Orašje 2 (njiva M. Lovoševića – nalazi starčevačke i sopotske kulture, kasni srednji vi-

jek; njiva I. Gorše – nalazi starčevačke kulture, latenski ulomak, gotička slikana keramika, kasni srednji vijek, novi vijek), Stipanovci – Planina 1 (kasnoneolitička/ranoeneolitička faza sopot IV, ranobrončanodobna vinkovačka kultura, laten, novi vijek), Stipanovci – Planina 2 (prapovijest, kasni srednji vijek), Podgorač – Gabrik III (ranobrončanodobna vinkovačka kultura, kasni srednji vijek, slikana gotička keramika). Manje količine nalaza na nekim parcelama upućuju na moguće postojanje lokaliteta na položajima koji radi uznapredovale vegetacije nisu pregledani.

Literatura

- Balen, J. 2010, *Eneolitičke kulture na prostoru istočne Hrvatske*, doktorska disertacija, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb.
- Benac, A. 1962, Pivnica kod Odžaka i neki problemi kostolačke kulture, *Glasnik zemaljskog muzeja Bosne i Hercegovine u Sarajevu n.s.*, Vol. XVII, 21–40.
- Brukner, B., Jovanović, B., Tasić, N. 1974, *Praistorija Vojvodine*, Monumenta Archaeologica, Vol. I, Novi Sad.
- Dimitrijević, S. 1962, Prilog stupnjevanju badenske kulture u sjevernoj Jugoslaviji, *Arheološki radovi i rasprave*, Vol. II, Zagreb, 239–261.
- Dimitrijević, S. 1979a, Zur frage der Genese und der Gliederung der Vučedol Kultur in dem Zwischenstromlande Donau-Drau-Sawe, *Vjesnik Arheološkog muzeja u Zagrebu*, Vol. X–XI/1977–1978, 1–96.
- Dimitrijević, S. 1979b, Badenska kultura, in: *Praistorija jugoslavenskih zemalja. III, Eneolit*, Benac A. (ed.), Sarajevo, 183–234.
- Kalicz, N. 2001, Die Protoboleráz-Phase an der Grenze von zwei Epochen, in: *Symposium Cernavodă III – Boleráz, Ein vorgeschichtliches Phänomen zwischen dem Oberrhein und der unteren Donau*, Symposium Mangalia/Neptun (18.–24. Oktober 1999), Studia Danubiana, Series Symposia II, Roman P., Diamandi S. (eds.), Bucaresti, 385–435.
- Marković, Z. 1994, *Sjeverna Hrvatska od neolita do brončanog doba, Problem kontinuiteta stanovništva i kultura sjeverne Hrvatske od ranog neolita do početka brončanog doba*, Koprivnica.
- Milojčić, V. 1949, *Chronologie der jungen Steinzeit Mittel- und Sudeuropas*, Berlin.
- Milojčić, V. 1953, Funde der Kostolacer Kultur in der Sammlung des Vorgeschichtlichen Seminars in Marburg/Lahn, *Prähistorische Zeitschrift*, Vol. XXXIV/V (1949/1950), 151–158.
- Nikolić, D. 2000, *Kostolačka kultura na teritoriju Srbije*, Beograd.
- Stapelfeldt, T. 1997, Zum Kostolacer Zierstil, in: *Chronos, Beiträge zur prahistorischen Archäologie zwischen Nord- und Südosteuropa, Festschrift für Bernard Hänsel*, Becker C., Dunkelman M.-L., Metzner-Nebelsick C., Peter-Rocher H., Roeder M. (eds.), Internationale Archäologie, Studia Honoria, Bd. 1, 157–163.
- Tasić, N. 1979, Kostolačka kultura, in: *Praistorija jugoslavenskih zemalja. III, Eneolit*, Benac A. (ed.), Sarajevo, 235–266.

Summary

During March 2016, the Institute of Archaeology, with the cooperation of Našice Local History Museum, conducted a field survey of Našice and Podgorač municipalities. The field survey was carried out within the "Strategic use of landscape" project (IP-11-2013-3700) financed by the Croatian Science Foundation. Areas east of Vukojevci cemetery, south and north of the earthen path connecting Vukojevci and Stipanovci and south of Stipanovci village were surveyed as well as the area north-east of Podgorač. During field survey 9 new sites were documented yielding finds from prehistory to the early modern period: Vukojevci – Antolovo brdo 1 (Neolithic/late Sopot culture, late Bronze Age, early modern period), Vukojevci – Antolovo brdo 2 (Starčevo culture, late Neolithic, late Eneolithic/early Bronze Age, early modern period), Vukojevci – Antolovo brdo 3 (early Bronze Age Vinkovci culture, late Bronze Age, late Middle ages, early modern period), Vukojevci – Antolovo brdo/Zmajevac (Neolithic, Kostolac culture, early modern period), Vukojevci – Donje Orašje 1 (Baden culture, early modern period), Vukojevci – Donje Orašje 2 (Starčevo and Sopot cultures, late Iron Age, late Middle ages, early modern period), Stipanovci – Planina 1 (Phase Sopot IV, early Bronze Age Vinkovci culture, late Iron Age, early modern period), Stipanovci – Planina 2 (prehistory, late Middle ages), Podgorač – Gabrik III (early Bronze Age Vinkovci culture, late Middle ages).